

Sección de Medicina del Trabajo de la Unión Europea de Médicos Especialistas (UEMS)

Secció de Medicina del Treball de la Unió Europea de Metges Especialistes (UEMS)

<http://www.uems-occupationalmedicine.org>

Mari Cruz Rodríguez-Jareño^a

doi: 10.12961/apr.2016.20.02.6

La segunda reunión de 2016 de la sección de Medicina del Trabajo de la Unión Europea de Médicos Especialistas (UEMS)^{1,2} tuvo lugar en Budapest los días 28 y 29 de octubre con asistencia de 18 representantes. Los países representados fueron Austria, Bélgica, Eslovaquia, Eslovenia, España, Finlandia, Grecia, Hungría, Letonia, Luxemburgo, Noruega, Países Bajos, Polonia, Portugal, Reino Unido, Rumanía y Suiza. También asistió la representante de los residentes de Medicina del Trabajo (European Junior Doctors)³, un representante de EASOM (European Association of Schools of Occupational Medicine)⁴ y el tesorero de la UEMS.

El presidente de la Sociedad Húngara de Medicina del Trabajo (MUTT)⁵ hizo una exposición sobre su Sociedad que se fundó en 1946 y agrupa a 7 regiones, con un total de 650 miembros. Además hizo un resumen de la formación de especialistas en Hungría, con un programa de 4 años que se desarrolla en 4 universidades a lo largo del país. La formación médica continuada (FMC) es obligatoria para la práctica independiente de la especialidad y se acredita a través de las universidades. Además se debe pasar una recertificación cada 5 años basada en los créditos de FMC recogidos en ese período y la realización de un curso obligatorio de repaso y reciclaje de la especialidad, junto con puntos obtenidos por la práctica médica (declarados por la empresa).

El representante de Hungría en la sección de la UEMS hizo una exposición sobre la situación general de la práctica de la Medicina del Trabajo en su país. Hungría tiene en la actualidad una población activa de 4,1 millones de habitantes (población total de 10 millones de habitantes), un PIB per cápita de 14.000 dólares, un gasto en asistencia sanitaria en % PIB inferior a la media de la Unión Europea, y

unos 36.000 médicos activos (36.5 médicos / 10.000 habitantes). Hay una baja tasa de desempleo, pero parte importante es “empleo público” en forma de trabajos “protegidos” y poco cualificados.

Hungría tiene una larga y rica tradición de cuidar la salud laboral. En el año 1030 ya existía la “Ley de la minería” para preservar la seguridad de los mineros en su ocupación, y en la Edad Media existían agrupaciones gremiales para ayudar económicamente a los mineros enfermos. En 1949 se fundó el Instituto Nacional de Salud Laboral. Durante el período soviético la Medicina del Trabajo se encontraba bajo el paraguas común de la salud pública, con autoridades regionales de inspección de salud laboral, y médicos en fábricas que desarrollaban tareas asistenciales y preventivas. Sólo alrededor del 50% de los trabajadores estaban cubiertos, y sólo en las grandes plantas. Hoy en día cada empresario tiene el deber de proporcionar servicios de salud laboral a todos los empleados (incluso si solo tiene un empleado). Después de la caída del sistema soviético se privatizó la provisión de servicios de salud ocupacional con un cambio completo hacia la prevención (sin tareas asistenciales ni de control de absentismo) y se fue ajustando al cumplimiento de las directivas europeas como preparación para la adhesión a la UE (2004). Actualmente está en marcha la estrategia húngara de seguridad y salud en el trabajo 2016-22.

Las principales tareas de los médicos del trabajo en los servicios de prevención (propios y ajenos) son:

- Exámenes de aptitud para trabajar. Normalmente anuales y sujetos a normativa, forman parte de la rutina como una de las actividades más realizadas. Actualmente su validez está cuestionada.

^a Societat Catalana de Salut Laboral, Barcelona. Espanya.

Servei de Prevenció de Serveis de Salut Integrats Baix Empordà, Palamós (Girona). Espanya.

Departament de Ciències Mèdiques, Facultat de Medicina, Universitat de Girona, Girona. Espanya.

Correspondencia:

Maria Cruz Rodríguez-Jareño
Departament de Ciències Mèdiques, Facultat de Medicina,
Universitat de Girona
Emili Grahit 77, 17071 Girona

- Exámenes de vigilancia de la salud (efectos del ambiente de trabajo y el trabajo sobre la salud).
- Investigación y presentación de informes sobre enfermedades profesionales.
- Asesoramiento sobre equipos de protección individual (sobre si el trabajador es capaz de usarlo o no).
- Seguridad química en el trabajo.
- Información sobre seguridad y salud.
- Vacunaciones relacionadas con el trabajo.

El médico del trabajo también participa, junto con otros miembros del equipo multidisciplinar, en las evaluaciones de riesgo, aspectos de psicología, ergonómicos y de higiene, organización de primeros auxilios, rehabilitación (reincorporación al trabajo, con un examen obligatorio después de 15 días de ausencia) y desarrollo de planes de emergencia.

En Hungría el proceso para la notificación de enfermedades profesionales es complejo y en la mayoría de los casos la exposición no puede ser confirmada. El primer médico que observa una posible enfermedad profesional (independientemente de la especialidad) es responsable de notificar la sospecha al organismo regional de inspección del trabajo (notificación que conlleva una gran carga burocrática no remunerada para el médico). La autoridad inspectora confirma la exposición (magnitud, duración, etc.), y un comité de reconocimiento del Instituto Nacional de Salud Laboral formado por al menos 3 miembros que incluyen un médico del trabajo más otros especialistas (toxicólogos, reumatólogos, neumólogos, etc) emite opinión experta sobre el diagnóstico y la exposición. Finalmente el fondo nacional de seguridad social confirma o rechaza la contingencia (aproximadamente confirma el 50% de los casos notificados). Como en la gran mayoría de países europeos la infradeclaración de enfermedades profesionales es muy importante, y los casos reconocidos no reflejan la situación real en Hungría. Por ejemplo: en 2014 sólo se reconocieron 7 mesoteliomas pleurales como enfermedades profesionales, mientras que el registro nacional de cáncer cuenta con alrededor de 100 casos diagnosticados. Las posibles causas, similares también a las de otros países, incluyen la existencia de un conflicto de intereses importante.

La Medicina del Trabajo en Hungría tiene importantes desafíos. Uno de los mayores problemas actualmente es la disminución de la calidad debida a la competencia de precios; la falta de independencia profesional y la infranotificación de enfermedades profesionales; la falta de guías técnicas; dificultad para financiar actividades sanitarias (el médico del trabajo no puede derivar pacientes al sistema público de salud a no ser que el empresario corra con el gasto); y el envejecimiento y aumento de la morbilidad de la población trabajadora (y de los propios sanitarios de salud laboral).

A continuación el secretario de la UEMS central, dio una visión detallada de la historia, el objetivo y los problemas reales de la UEMS. La UEMS es una organización no gubernamental que adopta directrices y requisitos esenciales de formación para la formación de especialistas en Europa, pero no establece normas vinculantes (los países no están

obligados a seguir las directrices marcadas por la UEMS). Durante la última reunión del Consejo en Bruselas se aprobó una nueva estructura que cambiará el funcionamiento de la UEMS con un aumento en el grado de participación de las secciones. También se aprobó un documento de posicionamiento sobre la prohibición del formol (presente en los procesos de producción de numerosas industrias) debido al problema que ello supondrá para los laboratorios de anatomía patológica al no existir actualmente un buen sustituto: se espera que se acepten las sugerencias de la UEMS, añadiendo un anexo para que se permita el uso del formol en anatomía patológica (asegurando la adecuada protección de los trabajadores) hasta la sustitución del producto.

También se informó sobre la escuela de verano de EASOM que en la pasada edición tuvo unos 30 participantes; sobre la participación de algunos de los miembros de la sección en "Modernet", proyecto europeo sobre enfermedades profesionales nuevas y emergentes con el objetivo de mejorar su registro y notificación; y sobre Occustat (datos sobre exposición).

El grupo de trabajo 1 tiene casi acabado su trabajo para el currículum de la especialidad de Medicina del Trabajo, y los grupos 2 y 3 continúan trabajando en sus objetivos. La reunión de los grupos de trabajo en esta ocasión se dedicó a hacer propuestas para mejorar la colaboración entre la sección y la Agencia Europea para la Seguridad y la Salud en el Trabajo (OSHA)⁶, ya que recientemente la sección se ha convertido en colaborador oficial de OSHA.

Las actas de las reuniones de la Sección de Medicina del Trabajo de la UEMS son públicas, y junto con las presentaciones utilizadas en la reunión, se pueden consultar en la página web de la Sección: <http://www.uems-occupationalmedicine.org>

La próxima reunión de la Sección tendrá lugar en mayo en Helsinki, y la siguiente en octubre en Bruselas.

BIBLIOGRAFÍA

1. Unión Europea de Médicos Especialistas (UEMS) [página principal en Internet]. Bruselas: Union Européenne des Médecins Spécialistes. European Union of Medical Specialists. [citado 25 Jul 2016]. Disponible en: <https://www.uems.eu/>
2. Sección de Medicina del Trabajo de la UEMS [página principal en Internet]. Bruselas: Sección de Medicina del Trabajo de la UEMS [citado 9 Mar 2016]. Disponible en: <http://www.uems-occupationalmedicine.org>
3. European Junior Doctors [página principal en Internet]. Bruselas: European Junior Doctors. [citado 9 Mar 2016]. Disponible en: <http://www.juniordoctors.eu/>
4. European Association of Schools of Occupational Medicine [página principal en Internet]. Bruselas: European Association of Schools of Occupational Medicine. [citado 9 Oct 2016]. Disponible en: <http://www.easom.eu/>
5. Magyar Üzemegészségügyi Tudományos Társaság (MÜTT) [Hungarian Scientific Society for Occupational Health and Medicine] [página principal en Internet]. Budapest: Magyar Üzemegészségügyi Tudományos Társaság. [citado 9 Oct 2016]. Disponible en: <http://www.mutt.hu/>
6. Agencia Europea para la Seguridad y la Salud en el Trabajo [página principal en Internet]. Bilbao: Agencia Europea para la Seguridad y la Salud en el Trabajo [citado 25 Jul 2016]. Disponible en: <https://osha.europa.eu/es>

La segona reunió de 2016 de la secció de Medicina del Treball de la Unió Europea de Metges Especialistes (UEMS)^{1,2} va tenir lloc a Budapest els dies 28 i 29 d'octubre i va comptar amb l'assistència de 18 representants. Els països representats van ser Àustria, Bèlgica, Eslovàquia, Eslovènia, Espanya, Finlàndia, Grècia, Hongria, Letònia, Luxemburg, Noruega, Països Baixos, Polònia, Portugal, Regne Unit, Romania i Suïssa. També va assistir-hi la representant dels residents de Medicina del Treball (European Junior Doctors)³, un representant d'EASOM (European Association of Schools of Occupational Medicine)⁴ i el tresorer de la UEMS.

El president de la Societat Hongaresa de Medicina del Treball (MUTT)⁵ va fer una exposició sobre la seva Societat, la qual es va fundar en 1946 i agrupa 7 regions i té un total de 650 membres. A més va fer un resum de la formació d'especialistes a Hongria, amb un programa de 4 anys que es desenvolupa en 4 universitats de tot el país. La formació mèdica continuada (FMC) és obligatòria per a la pràctica independent de l'especialitat i s'acredita a través de les universitats. A més, s'ha de passar una recertificació cada 5 anys basada en els crèdits de FMC recollits en aquest període i la realització d'un curs obligatori de repàs i reciclatge de l'especialitat, juntament amb punts obtinguts per la pràctica mèdica (declarats per l'empresa).

El representant d'Hongria en la secció de la UEMS va fer una exposició sobre la situació general de la pràctica de la Medicina del Treball al seu país. Hongria té en l'actualitat una població activa de 4,1 milions d'habitants (població total de 10 milions d'habitants), un PIB per càpita de 14.000 dòlars, una despesa en assistència sanitària en % PIB inferior a la mitjana de la Unió Europea, i uns 36.000 metges actius (36.5 metges / 10.000 habitants). Hi ha una baixa taxa d'atur, però una part important de les feines és "ocupació pública" en forma de treballs "protegits" i poc qualificats.

Hongria té una llarga i rica tradició en tenir cura de la salut laboral. L'any 1030 ja existia la "Llei de la mineria" per preservar la seguretat dels miners en la seva ocupació, i en l'Edat Mitjana existien agrupacions gremials per ajudar econòmicament els miners malalts. El 1949 es va fundar l'Institut Nacional de Salut Laboral. Durant el període soviètic la Medicina del Treball es trobava sota el paraigua comú de la salut pública, amb autoritats regionals d'inspecció de salut laboral, i metges en fàbriques que desenvolupaven tasques assistencials i preventives. Només al voltant del 50% dels treballadors estaven coberts, i només en les grans plantes. Avui en dia cada empresari té el deure de proporcionar serveis de salut laboral a tots els empleats (fins i tot si només té un empleat). Després de la caiguda del sistema soviètic es va privatitzar la provisió de serveis de salut ocupacional amb un canvi complet cap a la prevenció (sense tasques assistencials ni de control d'absentisme) i se'n va anar ajustant al compliment de les directives europees com a preparació per a l'adhesió a la UE (2004). Actualment està en marxa l'estratègia hongaresa de seguretat i salut en el treball 2016-22.

Les principals tasques dels metges del treball en els serveis de prevenció (propis i aliens) són:

- Exàmens d'aptitud per a treballar. Normalment anuals i subjectes a normativa, formen part de la rutina com una de les activitats més realitzades. Actualment, la seva validesa està qüestionada.
- Exàmens de vigilància de la salut (efectes de l'ambient de treball i el treball sobre la salut).
- Recerca i presentació d'informes sobre malalties professionals.
- Assessorament sobre equips de protecció individual (sobre si el treballador és capaç d'usar-lo o no).
- Seguretat química en el treball.
- Informació sobre seguretat i salut.
- Vacunacions relacionades amb el treball.

El metge del treball també participa, juntament amb altres membres de l'equip multidisciplinari, en les avaluacions de risc, aspectes de psicologia, ergonòmics i d'higiene, organització de primers auxilis, rehabilitació (reincorporació al treball, amb un examen obligatori després de 15 dies d'absència) i desenvolupament de plans d'emergència.

A Hongria el procés per a la notificació de malalties professionals és complex i en la majoria dels casos l'exposició no pot ser confirmada. El primer metge que detecta una possible malaltia professional (independentment de l'especialitat) és responsable de notificar la sospita a l'organisme regional d'inspecció del treball (notificació que comporta una gran càrrega burocràtica no remunerada per al metge). L'autoritat inspectora confirma l'exposició (magnitud, durada, etc.), i un comitè de reconeixement de l'Institut Nacional de Salut Laboral format per almenys 3 membres que inclouen un metge del treball més altres especialistes (toxicòlegs, reumatòlegs, pneumòlegs, etc) emet opinió experta sobre el diagnòstic i l'exposició. Finalment, el fons nacional de seguretat social confirma o rebutja la contingència (aproximadament confirma el 50% dels casos notificats). Com en la gran majoria de països europeus, la infradeclaració de malalties professionals és molt important, i els casos reconeguts no reflecteixen la situació real a Hongria. Per exemple: al 2014 només es van reconèixer 7 mesoteliomes pleurals com a malalties professionals, mentre que el registre nacional de càncer compta amb al voltant de 100 casos diagnosticats. Les possibles causes, similars també a les d'altres països, inclouen l'existència d'un conflicte d'interessos important.

La Medicina del Treball a Hongria té importants reptes. Un dels majors problemes actualment és la disminució de la qualitat deguda a la competència de preus; la manca d'independència professional i la infranotificació de malalties professionals; la manca de guies tècniques; dificultat per a finançar activitats sanitàries (el metge del treball no pot derivar pacients al sistema públic de salut a menys que l'empresari corri amb la despesa); i l'envelliment i augment de la morbiditat de la població treballadora (i dels propis sanitaris de salut laboral).

A continuació, el secretari de la UEMS central va donar una visió detallada de la història, l'objectiu i els problemes reals de la UEMS. La UEMS és una organització no governamental que adopta directrius i requisits essencials de formació per a la formació d'especialistes a Europa, però no estableix normes vinculants. Durant l'última reunió del Consell a Brussel·les, es va aprovar una nova estructura que canviarà el funcionament de la UEMS amb un augment en el grau de participació de les seccions. També es va aprovar un document de posicionament de la UEMS sobre la prohibició del formol en anatomia patològica (present en els processos de producció de nombroses indústries) a causa del problema que això suposarà per als laboratoris d'anatomia patològica en no existir actualment un bon substitut: s'espera que s'acceptin els suggeriments de la UEMS, afegint un annex perquè es permeti l'ús del formol (assegurant l'adequada protecció dels treballadors) fins a la substitució del producte.

També es va informar sobre l'escola d'estiu d'EASOM que en la passada edició va tenir uns 30 participants; sobre la participació d'alguns dels membres de la secció en "Modernet", projecte europeu sobre malalties professionals noves i emergents amb l'objectiu de millorar el seu registre i notificació; i sobre Occustat (dades sobre exposició).

El grup de treball 1 té gairebé acabat el seu treball per al currículum de l'especialitat de Medicina del Treball, i els grups 2 i 3 continuen treballant en els seus objectius. La reunió dels grups de treball en aquesta ocasió es va dedicar a fer propostes per millorar la col·laboració entre la secció i l'Agència Europea per a la Seguretat i la Salut en el Treball (OSHA)⁶, ja que recentment la secció s'ha convertit en col·laboradora oficial de OSHA.

Les actes de les reunions de la Secció de Medicina del Treball de la UEMS són públiques, i juntament amb les presentacions utilitzades en la reunió, es poden consultar a la pàgina web de la Secció: <http://www.uems-occupationalmedicine.org>

La propera reunió de la Secció tindrà lloc al maig a Hèlsinki, i la següent a l'octubre a Brussel·les.

BIBLIOGRAFIA

1. Unió Europea de Metges Especialistes (UEMS) [pàgina principal a Internet]. Brussel·les: Union Européenne des Médecins Spécialistes. European Union of Medical Specialists. [citad 25 juliol 2016]. Recuperat a partir de: <https://www.uems.eu/>
2. Secció de Medicina del Treball de la UEMS [pàgina principal a Internet]. Brussel·les: Secció de Medicina del Treball de la UEMS [citad 9 març 2016]. Recuperat a partir de: <http://www.uems-occupationalmedicine.org>
3. European Junior Doctors [pàgina principal a Internet]. Brussel·les: European Junior Doctors. [citad 9 març 2016]. Recuperat a partir de: <http://www.juniordoctors.eu/>
4. Associació Europea d'Escoles de Medicina del Treball [pàgina principal a Internet]. Brussel·les: European Association of Schools of Occupational Medicine. [citad 9 octubre 2016]. Recuperat a partir de: <http://www.easom.eu/>
5. Societat Hongaresa de Salut Laboral i Medicina del Treball [Magyar Üzemegészségügyi Tudományos Társaság] (MÜTT) [pàgina principal a Internet]. Budapest: Magyar Üzemegészségügyi Tudományos Társaság. [citad 9 octubre 2016]. Recuperat a partir de: <http://www.mutt.hu/>
6. Agència Europea para la Seguretat i la Salut al Treball [pàgina principal a Internet]. Bilbao: Agència Europea para la Seguretat i la Salut al Treball [citad 25 juliol 2016]. Recuperat a partir de: <https://osha.europa.eu/es>